

Luku 5

Tehtävä 1. Opiskele seuraavat yleiset logogrammit ja niiden merkitykset.

	lugal 'kuningas, herra'		dumu 'lapsi, poika'
			tur '(olla) pieni, nuori'
	nin 'valtiatar, rouva'		kug, kù 'pyhä, puhdas'
	ereš 'kuningatar' (harv.)		
	é 'temppeli, talo' /haj, ej/		nita(h) 'uros, urho, mies'
	iri 'kaupunki'		gal '(olla) suuri'
	diĝir 'jumala'		
	d (determinatiivi: jumalat)		kalag '(olla) voimakas'
	an 'taivas; An (jumala)'		maḥ 'mahtava'
	am ₆ 'hän on, se on'		
	ki 'paikka'		udu 'lammas'
	(determinatiivi: paikat)		
	kur 'vuori; (vieras) maa'		ur 'palvelija; koira'
	énsi(PA.TE.SI) 'hallitsija'		sipad(PA.LU) 'paimen'
	/ensik/		

Tehtävä 2. Käännä ja opiskele uudet sanat (niitä tarvitaan myöhemmissä tehtävissä).

a) lugal nin	m) 20 gud 4 udu
b) lugal-e-ne	n) dumu kug-ge-ne
c) é-gal maḥ	o) diĝir ḥuš gal
d) iri kug-kug	p) kur-kur
e) iri lugal-bé-da	q) dumu tur
f) sipad udu-udu	r) munus sag ₉ -ge-ne
g) dumu-ne	s) a dūg-ga
h) nin maḥ-e-ne	t) kisal daĝal
i) lugal dumu énsi-ke ₄ -ne	u) ur-saĝ kalag-ga
j) diĝir-diĝir-re-e-ne	v) ḡes ₃ gu-za kù ḡidru
k) kur ù iri kug-ga	x) nam-nin
l) ki-en-gi ki-uri	y) lugal maḥ zi-dè-ne

Luku 6

Tehtävä 1. Opiskele seuraavat logogrammit.

ama 'äiti'
daġal 'laaja'

saġ 'pää'

inim 'sana, käsky'
du₁₁, dug₄ 'sanoa; tehdä'
ka(g) 'suu'
zú 'hammas'

pa 'oksa'
ġidru 'valtikka'
ugula 'valvoja, työnjohtaja'

lú 'mies'

dam 'vaimo; puoliso'

sa₆, sag₉ '(olla) kaunis'

du₁₀, dūg '(olla) makea, hyvä'

a 'vesi' /ʔaj/

en 'herra'
uru₁₆, urun_x(EN) 'ylhäinen'

bábbar 'valkoinen'

Tehtävä 2. Käännä sumeriksi.

a) pienestä talosta	d) hänen lapselleen	g) kuin (monet) lapsesi
b) pienestä talostani	e) hänen lapsilleen	h) lastesi kanssa
c) pieneen talooni	f) meidän lapsiltamme	i) hänen lastensa vuoksi

Tehtävä 3. Käännä.

a) iri-ta	j) lugal kalag-me
b) iri-za	k) lugal uru _x (EN)-ne
c) iri-ġá	l) é bábbar-re
d) iri kug-zu-ta	m) udu bábbar-ġu ₁₀
e) iri-iri kur-kur	n) ki sipad-da-ta
f) ugula-ugula-ne-ra	o) é-zu-gen ₇
g) iri kù-ga-né	p) lugal maḥ en kalag-da
h) en-zu-da	q) dam sa ₆ -ga-né-šè
i) en-na-né-ra	r) dam-ma-né-gen ₇

Tehtävä 4. Käännä ja analysoi morfologisesti.

a) an-ta ki-šè	m) é gal bábbar-ra-na
b) lugal-e-ne-ra	n) énsi diġir-ra-né-da
c) é kug-za	o) ħur-saġ sud-re ₆
d) nin-a-né	p) gu ₄ -rá-né
e) é-a-na	q) é kug-ge
f) ħur-saġ-ta	r) dumu tur-zu-ne-er
g) lugal maḥ-a-né-gen ₇	s) ki dumu tur-ra-ta
h) iri kug-ga-na	t) iri-me-a
i) ad-da ama ù dumu-ne	u) diġir gal é maḥ-a-né
j) kur-kur-ta	v) ^d inanna nin-a-né
k) nam-til-la-né-šè	w) magan ^{ki} -ta
l) é-zu-ta é-ġu ₁₀ -šè	x) ur-saġ-ġu ₁₀ -ur

Tehtävä 5. Miksi seuraavat ilmaukset ovat epäkieliopillisia? Älä oletta mitään muita sanoja ilmausten ulkopuolelle.

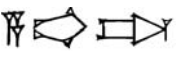
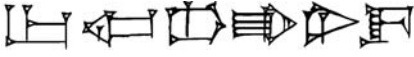
a) dumu-ta ama-né-ra	c) lugal-da-zu
b) é gal-e-ne-šè	d) iri kù-ta énsi-ka-né-ra

Tehtävä 6. Käännä sumeriksi. Sanajärjestys on melko vapaa.

- a) kuin suuri sankari
- b) kaikille valvojilleni
- c) pieniltä lapsilta äidille
- d) sinun jumalallesi
- e) laajalta pihalta suureen temppeliin (sisälle)
- f) kuningas kauniin vaimonsa kanssa
- g) ylhäisiltä kuninkailta temppelille
- h) hänen suuren jumalansa hyväksi (tai puolesta)
- i) hyvä paimen vuorelta
- j) minun vaimoni ja valkoinen pieni taloni
- k) käsky hallitsijoille

Tehtävä 7. Translitteroi ja käänä.

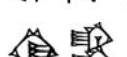
- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)
- i)
- j)
- k)
- l)
- m)
- n)
- o)
- p)
- q)

- r)
- s)
- t)
- u)
- v)
- w)
- x)
- y)
- z)

(ratkaisut s. 332)

Luku 7

Tehtävä 1. Opiskele paikkojen, kaupunkien, jumalten ja kuninkaiden nimet.

	lagaš(NU ₁₁ .BUR.LA) ^{ki} 'Lagaš'
	urim ₅ (ŠEŠ.AB) ^{ki} 'Ur'
	gù-dé-a 'Gudea'
	ur- ^d nammu 'Ur-Nammu'
	^d en-líl 'Enlil'
	^d inanna 'Inanna' /ina(n)nak/
	ki-uri 'Akkad'
	ki-en-gi 'Sumer' /kiengir/

Tehtävä 2. Suomenna ja analysoi morfologisesti.

a) é diĝir-ra	l) dumu ama-ke ₄ -ne-er
b) é kùg diĝir-ra-ta	m) kur-kur an-ki-a
c) ig é bábbar-ra	n) lugal ki-en-gi ki-uri
d) é-gal nin-a-na	o) gù-dé-a énsi lagaš ^{ki}
e) alan diĝir-ra-na-šè	p) dumu lugal maḥ-e-ne
f) ^d inanna nin kur-kur-ra	q) dumu ama-za
g) gu ₄ -rá kun-bé	r) sipad udu-né-šè
h) ká iri kùg-ĝá	s) ur-saĝ kalag-ga ^d en-líl-lá-ke ₄
i) géme arad é-gal-la-ta	t) é-a nin kù-bé
j) mu lugal-la-šè	u) ama dumu-dumu-ne
k) ĝiškim nam-nin-na	v) ur- ^d nammu lugal urim ₅ ^{ki} -ma-ke ₄

Tehtävä 3. Käännä sumeriksi normaalissa ja antisipatorisessa genetiivirakenteessa. Morfologisesti oikea vastaus riittää, mutta voit yrittää tuottaa myös translitteraation.

a) kaupungin hallitsija	d) suuren kaupungin suurelle hallitsijalle
b) suuren kaupungin hallitsijalle	e) hallitsijani suuri kaupunki
c) kaupungin suuret hallitsijat	f) pyhän kaupunkisi hallitsijoille

Tehtävä 4. Translitteroi ja käännä.

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)
- i)
- j)
- k)
- l)
- m)

- n)

o)

p)

q)

r)

s)

t)

(ratkaisut s. 335)

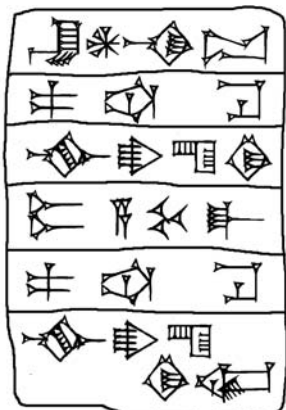
Luvut 8–10

Tehtävä 1. Käännä ja analysoi morfologisesti. Opettele uudet sanat.

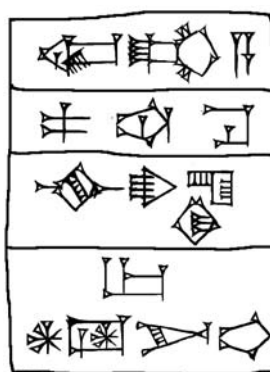
a) ĝá-e lugal ki-en-gi-me-en	h) 5 giĝ ₄ ku-sig ₇
b) diĝir-ra-né ^d šul-utul ₁₂ -am ₆	i) igi-né-šè sa ₆ -ga-àm
c) gù-dé-a mu-ĝu ₁₀ -um	j) nin ₉ -ĝu ₁₀ dumu ^d nanše-kam
d) kisal daĝal é-ĝá-kam	k) zé ensi diĝir-re-ne-me
e) alan é gal-za-àm	l) a-ba-àm lugal urim ₅ -ma
f) ħur-saĝ 3-kam-ma	m) a-ba-me-eš
g) ^{ĝeš} gu-za é-gal lugal-la-kam	n) a-na-àm é dumu-za

Tehtävä 2. Translitteroi ja käännä alla olevat tekstit. Käytä apuna kirjan merkki- ja sanalistoja. Kummassakin tekstissä on paljon erisnimiä. Sanaston nimilistojen käyttäminen saattaa olla avuksi.

a)

b)

(ratkaisut s. 337)

Luku 11

Alla on muutamien kuninkaallisissa kirjoituksissa yleisten verbien kirjoitusmerkkejä. Näitä tarvitaan seuraavien lukujen tehtävissä.

dù	sig ₉ , seg ₉ , si	šúm, sig ₁₀ , sè	pàd, pà	šag ₄ ...pàd
ki...ág	tu(d)	sa ₄ , še ₂₁	e ₁₁ , èd	è, éd
gi ₄	gar	gá-gá	kur ₉ , ku ₄	zu
dug ₄	e	ġen, du, de ₆ , túm, gub, kur _x (DU)	gál	tuku
ak	til, ti	nam...tar	si...sá	dím

Säännöllisiä verbejä

ak 'tehdä'
 dí'm 'rakentaa (esineitä), valmistaa'
 dù /fú/ 'rakentaa; pystyttää'
 è, éd 'poistua, paeta; tuoda esiin'
 e₁₁, èd 'liikkua (ylös tai alas)'
 ki...ág 'rakastaa'
 nam...tar 'määrätä kohtalo'
 pa...è 'panna ilmestymään'
 pàd, pà 'löytää'; šag₄...pàd 'valita'
 sa₄, še₂₁ 'kutsua'
 si...sá 'panna järjestykseen'
 šúm 'antaa'; sig₉, sig₁₀, sè, si 'asettaa'
 til 'elää'
 (u)tu(d) 'synnyttää, luoda'

Statiiviverbejä

gál 'olla olemassa'
 tuku 'omistaa; saada omaksi'

Reduplikoivia verbejä

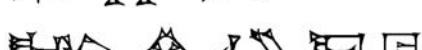
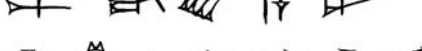
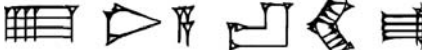
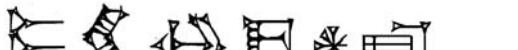
gar (H) ~ gá-gá (M) 'asettaa'
 kur_x, kur₉ (H) ~ ku₄-ku₄ (M)³⁵⁷ 'mennä sisään'
 zu (H) ~ zu-zu (M) 'tietää, tuntea'
 gi₄ (H) ~ gi₄-gi₄ (M) 'palauttaa, palata'

Suppleettisia verbejä

ġen (H) ~ du (M) 'mennä, tulla' (yksikkö)
 de₆ /fe/ (H) ~ túm (M) 'viedä' (yksikkö)
 gub (H/M) 'seistä, pystyttää' (yksikkö)
 dug₄ (H) ~ e (M) 'sanoa, tehdä'

357 Verbillä on suppleettinen monikko sun₅.

Tehtävä 1. Translitteroi ja käännä. Mukana on ḥamṭun partisiippimuotoja, jotka vastaavat a-päätteisiä adjektiiveja: é dū-a 'rakennettu talo' {talo rakentaa+PP+ABS}. Huomaa, että partisiipeissa voi olla taivutuselementtejä, kuten sijapäätteitä tai omistusliitteitä: é dū-a-zu-ta 'rakennetusta talostasi'.

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)
- i)
- j)
- k)
- l)
- m)

(ratkaisut s. 338)

Luku 12

Tehtävä 1. Seuraavassa on annettu verbimuotojen suomennoksia. Mitä vartaloa ja persoonaprefiksejä ja -suffikseja sumerissa käytettäisiin? Esimerkkinä *hän tuhosi sen* = {n} + ȜAMȜU + {Ø}.

a) minä rakensin sen	e) hän vangitsi sinut
b) he vangitsevat sinut	f) he rakensivat sen
c) minä vangitsen sinut	g) me katoamme
d) ne katosivat	h) sinä vangitsit heidät

Tehtävä 2. Muunna seuraavat verbimuodot intransitiivisista transitiivisiksi annetun esimerkin mukaan. Käytettävä objekti on annettu oikeanpuoleisessa sarakkeessa. Kiinnitä huomiota siihen, missä persoonassa ja elollisuudessa objekti on, sekä siihen onko kyseessä ȜamȜu- vai marû-taivutus. Käytetyt verbit ovat **záȜ** 'kadottaa, kadota' ja **gi₄ ~ gi₄- gi₄** 'palauttaa, palata'. Prefiksiä {mu} ei tarvitse ottaa huomioon.

Intransitiivi	Objekti	Transitiivi
ȝá-e mu-záȜ-en <i>minä katosin</i>	za-e →	mu-ù-záȜ-en {mu+ ⁷ +záȜ+en} <i>minä kadotin sinut</i>
a) za-e mu-záȜ-en	lugal	
b) za-e mu-záȜ-e-dè-en	udu	
c) lugal mu-gi ₄	ȝá-e	
d) ȝá-e mu-gi ₄ -gi ₄ -dè-en	kù-báȝbar	
e) lugal mu-záȜ-e	dumu-né	
f) udu mu-záȜ-e	sipad-bé	
g) udu mu-záȜ	áb	

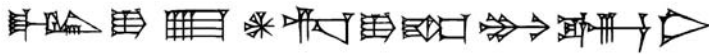
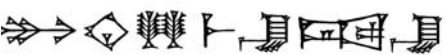
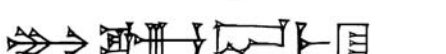
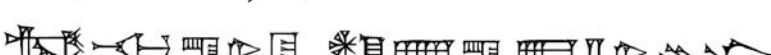
Tehtävä 3. Muunna seuraavat verbimuodot ȜamȜusta marûksi. Jos objekti ei näy, se on elottomassa yksikön kolmannessa persoonassa {b}. Prefiksi {i} viittaa tässä intransitiiviseen ja {mu} transitiiviseen verbiin.

a) lugal-e é mu-un-dù	e) lugal i-kur ₉
b) ȝa-e é mu-ù-dù	f) za-e i-gub
c) za-e i-kur ₉ -en	g) géme i-gub
d) udu i-záȜ	h) géme-e mu-ub-de ₆

Tehtävä 4. Käännä. Verbin **du** ~ **ĝen** yhteydessä prefiksi **mu-** tarkoittaa 'tulla' ja **i-** 'mennä'. Prefiksistä {mu} ei tarvitse muualla välittää.

- ^dinanna-ra lugal-e é-a-né mu-dù
- géme-e lugal-bé mu-raḥ
- é-a-né-šè dumu mu-ĝen
- dumu 2-kam-ma-né-ra lugal-e géme mu-ub-šúm
- mu 3-kam-ma-ka dumu géme-a šu mu-bar
- diĝir gal é kug-ga-né-ta mu-záḥ-e
- énsi lagaš^{ki}-ke₄ bàd gibil iri-me-a mu-ub-dù-dè
- dumu-ĝu₁₀ me-šè i-du-un
- gù-dé-a é ^dnin-gír-su-ka mu-un-dù
- ^den-ki nam dùg-ga mu-ub-tar-re

Tehtävä 5. Translitteroi ja käännä. Analysoi verbimuodot.

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

(ratkaisut s. 339)

Luku 13

Tehtävä 1. Käännä seuraavat tekstit. Muista, että verbejä voidaan käyttää adjektiivina.

Teksti A

1. ^dnin-ĝír-sú-ra
é-an-na-túm
énsi lagaš^{ki}
ki áĝ ^ddumu-zi-abzu-ka-ke₄
5. bàd iri kug-ga
mu-na-dù

Teksti B

1. ^dnin-ĝír-su
ur-saĝ ^den-líl-lá-ra
IRI.KA-gi-na
lugal lagaš^{ki}-ke₄
5. é-a-né
mu-na-dù

Tehtävä 2. Käännä seuraavat tekstit.

Teksti A

1. ^dnin-ĝír-sú
ur-saĝ ^den-líl-lá-ra
en-te:me-na
énsi lagaš^{ki}
5. dumu en-an-na-túm
énsi lagaš^{ki}-ka
dumu-KA ur-^dnanše
énsi lagaš^{ki}-ka-ke₄
é me-lám-bé kur-kur-ra dul₅-la
10. mu-na-dù
en-te:me-na
diĝir-ra-né
^dšul-utul₁₂-am₆

Teksti B

1. ^dnin-ḫur-saĝ
ama ki áĝ
^dnin-ĝír-su-ka
ama dumu-dumu-ne-ra
5. gù-dé-a
énsi
lagaš^{ki}-ke₄
é ĝír-su^{ki}-ka-né
mu-na-dù

Tehtävä 3. Käännä helppoja kuninkaallisia kirjoituksia (alkaen sivulta 249).

(ratkaisut s. 341)

Luku 14

Tehtävä 1. Käännä ja analysoi seuraavat lauseet. Käytä apuna kirjan sanastoa.

- a) elam-ma elam^{ki}-ta mu-na-re₇-éš
- b) gù-dé-a-ra gír-su^{ki}-šè gú mu-na-si-ne
- c) 20 udu 20 gud kisal-la sá ì-mi-dug₄-dug₄
- d) ^{ges}má-gur₈ ^den-líl-lá ba-dím
- e) eme-gír₁₅ gal-bé mu-e-zu
- f) ^den-ki a ħuš mu-gí₄
- g) gù-dé-a iri-na ^{ges}ildag dūg-bé mu-gub

Tehtävä 2. Käännä.

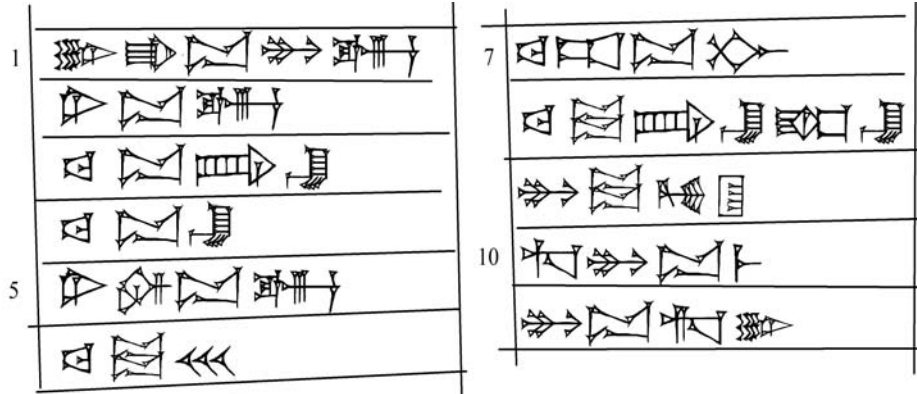
- a) árad-dè ugula-bé mu-gaz
- b) é ad-da-ne-ne-a dumu-ne ì-ku₄-ku₄-dè-eš
- c) bàd gibil al-dù
- d) kan₄ é-gal-la-na lugal-e érin in-ga-gub
- e) ur-e ninda-ġu₁₀ íb-gu₇
- f) árad-dè kù-bábbar nu-tuku
- g) lugal níġ-tuku nibru^{ki}-ke₄ 100 ma-na kù-bábbar mu-un-tuku
- h) lugal-e árad ùkur-ra 0.6.0 giġ₄ še im-ma-šúm
- i) nam-dam-šè ugula géme ba-an-tuku

Tehtävä 3. Valitse verbeille oikea konjugaatioprefiksi {mu}, {ba} tai {al}.

- a) gù-dé-a kisal-a pú [X]-dù 'Gudea rakensi kaivon sisäpihalle'
- b) nu-bánda [X]-gaz 'kapteeni teloitettiin'
- c) lugal-la-né má [X]-na-dím 'hän rakensi herransa laivan'
- d) árad [X]-dab₅ 'orja on vangittu'
- e) elam-ma má [X]-šub 'laiva upposi Elamissa'
- f) géme ki lugal-la-ta [X]-ġen 'orjatar tuli (luokseni) herransa luota'
- g) é-za [X]-du-un 'sinä menet kotiisi'

(ratkaisut s. 342)

Tehtävä 3. Translitteroi ja käänä seuraavat verbit. Merkin DU lukuasujen kertaaminen voi olla hyödyllistä. Huomaa, että kaksi **DU**-merkkiä päällekkäin luetaan seuraavasti: **súg** 'seistä' (monikko), **lah₄** 'viedä' (monikko), **súb**, **su₈(b)** 'mennä' (mon. marû), **re₇** 'mennä' (mon. hamtu).

Tehtävä 4. Mitkä seuraavista verbimuodoista ovat epäkieliopillisia eivätkä vastaa käännöstä? Miksi? Älä oleta verbeihin mitään, mitä ortografiasta ei näy päällepäin. Korjaa virheelliset muodot vastaamaan merkityksiä.

a)	dím-ma-ab-zé-en	'rakentakaa se (esine)!'
b)	ga-ab-ġá-ġá	'aion asettaa sen!'
c)	ì-kur ₇ -re-ne	'he astuivat sisään'
d)	hé-éb-šúm	'asettakoon hän sen!'
e)	árad-dè nin-bé íb-raḥ-e	'orja löi rouvaansa'
f)	ġe ₂₆ mu-ù-ġen	'minä tulin'
g)	kisal-la ḥu-mu-e-gub	'sinä seisoit totisesti pihalla'
h)	ḏinanna-ke ₄ ki mu-un-áġ-en	'Inanna rakasti minua'

(ratkaisut s. 343)

Luku 16

Tehtävä 1. Lisää seuraaviin verbeihin tarvittavat modaali-, konjugaatio-, persoon- ja dimensionaalitunnukset, jotta ne vastaavat annettua merkitystä. Yritä muodostaa verbien kirjoitusasu, sekä anna muodoillesi morfologiset analyysit. Kertaa yhdysverbit (alkaen sivulta 146).

a)	dù	minä rakensin sen sinulle siellä
b)	gi ₄	sinä palautit minut sen luokse
c)	de ₆	minut vietiin sisälle
d)	gar	ota se pois sieltä!
e)	é dù	hän pystytti temppelin sen päälle
f)	á...ág	hän ohjeisti minua
g)	á...ág	häntä ohjeistettiin
h)	dím	se on rakennettu
i)	ku-sig ₇ šu...tag	koristelukoon hän sen kullalla (marû)
j)	šub	se lankesi hänen yllensä
k)	ki...ág	sinä rakastit häntä
l)	gi ₄	hän palautti sen sieltä minulle
m)	du	hän menee sitä kohti
n)	gul	älä tuhoa sitä siellä hänen kanssansa!

Tehtävä 2. Käännä seuraavat kausatiivirakenteet. Opiskele uudet sanat.

- mu lugal-la mu-ni-in-pàd
- mu lugal-la pàd-mu-ni-íb
- lugal-e é-gal-la-né mi-ri-in-dù
- kù-bábbar kù-sig₇-zu ga-ra-ni-íb-šúm
- udu sipad-bé im-mi-ús
- dîgir-ra-né gaba-šu-gar nu-mu-ni-tuku
- lugal-gu₁₀-ur é-a-na mi-ni-ku₄-ku₄-un
- ninda hu-mu-ni-íb-gu₇-ne

Tehtävä 3. Käännä seuraava teksti ja analysoi verbimuodot. Pohdi rivin 12 verbi-muodon konjugaatio- ja dimensionaaliprefiksien merkityksiä tässä kontekstissa.

Šulgi

1. ^d šul-gi	7. mu-né bí-íb-sar-a
2. nitaḫ kalag-ga	8. ^d nin-súmun
3. lugal urim ₅ ^{ki} -ma	9. diġir-ġu ₁₀
4. lugal ki-en-gi ki-uri-[ke ₄]	10. ^d lugal-bàn-da
5. lú mu-sar-ra-ba	11. lugal-ġu ₁₀
6. šu bí-íb-uru ₁₂ -a	12. nam ḫa-ba-da-ku ₅ -ne

Tehtävä 4. Analysoi lauseet morfologisesti kaikkine elementteineen ja anna näille käännökset.

- nam-lugal zid ki-en-gi-rá ga-mu-ra-šúm
- gù-dé-a-ar inim-ġar lú na-me nu-mi-ni-ġar
- ^{ġeš}eren-bé ^{urud}giġ₄ gal-e im-mi-ku₅
- gù-dé-a sipa-dè é kù-ga mu-dù-e
- énsi-ra kù-sig₁₇ kur-bé-ta saḫar-gen₇ mu-na-tùm
- énsi-ra a-dab₆ á-lá mu-na-du₁₂-du₁₂
- é-e ḫur-saġ-gen₇ saġ an-šè mi-ni-íb-íl

Tehtävä 5. Translitteroi, analysoi ja käännä seuraavat verbimuodot. Huomioi, että osa verbeistä on kirjoitettu tavumerkeillä: **zi** = **zig** 'nousta' tai **zi(r)** 'rikkoo' ja **ti** 'lähestyä'.

a)	f)
b)	g)
c)	h)
d)	i)
e)	j)

- (ratkaisut s. 345)

Luku 17

Tehtävissä käytettäviä sanoja.

a-ša ₄	'pelto'	gibil	'(olla) uusi'
dab ₅	'vangita'	gaz	'tappaa, teloittaa'
daḡal	'laaja, laakea'	gul	'tuhota'
dub-sar	'kirjuri'	érim (NE.RU)	'vihollinen'
engar	'maanviljelijä'	sumun	'(olla) ränsistynyt, vanha'
ḡar-du	'sotilas'	uru ₄	'kylvää'

Tehtävä 1. Käännä sumeriksi. Jos mahdollista, muodosta sekä *meš-ane-pada-* että agenttiivinen genetiivirakenne. Käytä vain ḡamṭun ja marûn partisiippeja.

- kohtalon määrännyt jumala
- kuninkaan uudistettu palatsi
- kirjurin vangittu vaimo
- pyhän temppelin rakentanut kuningas
- kuninkaan sotilaan tappama vihollinen
- oikean kuninkaan rakentama pyhä temppeli
- pyhää kaupunkia tuhoava vihollinen
- hänen vanha temppelinsä (on määrätty) kunnostettavaksi (**ki-bé...gi**)
- maanviljelijän kylvämä uusi pelto
- kuninkaan vangitsema pellon kylvänyt maanviljelijä (käytä ḡamṭua)
- vihollisen vangitseminen
- hän ohjeisti (á...âḡ, sem. objekti komitatiivissa) minua kylvämään peltoni
- vanhan maanviljelijän kylvämätön pelto
- menin maanviljelijän kylvämää laakeaa peltoa kohti
- vihollisen vangitsemaa kuningasta ei tapettu
- kuninkaan vangitsema teloittamaton vihollinen
- rakastettu kuninkaasi ei ole kylvämässä peltoa

(ratkaisut s. 349)

Luku 18

Tehtävä 1. Käännä.

- a) énsi lagaš^{ki} lú é dù-a é-a uš-bé mu-kug
- b) lú dam sag₉ ba-an-tuku-a ezem-ma íb-da-ḫúl (= iloitsi sen asian takia)
- c) ninda-gû₁₀ gu₇-a-zu-ne ì-zàḫ-en
- d) géme ġeštin naġ-e-da ma-ra-ab-dug₄
- e) lú ġeštin naġ-a ezem-ta ḫúl-la-e ì-ġen
- f) tukum-bé kù-bábbar-ġu₁₀ nu-ma-šúm lugal-la-né ḫé-dab₅-bé
- g) tukum-bé iri kug-me bàd nu-tuku bàd gal im-ma-ab-dù-un-dè-en
- h) bàd iri-me-a dù-a an-šè ḫur-saġ-gen₇ ì-zìg
- i) dub-sar eme-ġir₁₅ nu-zu-a nu-dùg-ga-am₆
- j) lú é-ġá mu-ġen-na ninda-zu šum-ma-ab ma-dug₄
- k) eġer₄ zé ba-ġen-en-na-ta ġe₂₆ ù nu-ši-ku
- l) kù-sig₇ kù-bábbar ul₄-la-bé šum-ma-ab-éše
- m) lú kù-bábbar-ġu₁₀ in-dab₅-ba ḫé-éb-da-záḫ
- n) bar lú-zuḫ-a-šè ġe₂₆ kù-sig₇ nu-tuku
- o) bar šaġar-ra-šè lugal ki-bal-la ba-úš
- p) lugal ki-bal-la bá-úš-sa nu-dùg-ga-am₆
- q) ud ùġ ki-bal-la iri-bé-ta ba-ta-è-a kur-kur-bé lugal-me àga-kár bi-in-sig₉
- r) kur lugal-ġu₁₀ àga-kár sig₉-ga-šè ġe₂₆ nu-ù-du-un
- s) iri lugal-me àga-kár sig₉-ga-a diġir-ra-né-er é gibil na-an-na-dù

Tehtävä 2. Käännä seuraava teksti. Analysoi verbimuodot morfologisesti.

i 1. lú é-an-na-ta alan-bé	ii 1. nam ḫé-ku ₅ -e
íb-ta-ab-è-è-a	ġis gu-za gub-ba-na
íb-zi-re-a	suḫuš-bé
mu-sar-a-ba	na-an-gi-né
i 5. šu bí-íb-uru ₁₂ -a	ii 5. numun-a-né
dinanna nin-kur-kur-ra-ke ₄	ḫe-til
saġ-ġá-né unken-na	bal-a-né ḫé-ku ₅

Tehtävä 3. Käännä sumeriksi. Voit yrittää muodostaa kaikki lauseet kahdella eri tavalla (esim. relatiivilauseena ja partisiippirakenteena, tai erilaisilla sivulause-rakenteilla). Käytä apuna edellisen luvun tehtävien sanastoa.

1. maanviljelijä, joka kylvi peltonsa, vangittiin
2. kuningas vapautti* maanviljelijän, joka oli vangittu
3. vapauduttuaan maanviljelijä meni vaimonsa luokse
4. koska maanviljelijä vapautettiin, hänen vaimonsa iloitsi (**húl**)

*) šu...bar, semanttinen objekti merkitään tässä obliikvilla.

Tehtävä 4. Käännä.

- a) ud iri-šè im-ĝen-na é-gal-la-né in-dù
- b) nam é ki áĝ-ĝá-né ba-hul-la-šè iri-ta diĝir-bé ib-ta-ĝen
- c) ud ^dinanna igi-né mu-un-ši-bar-ra-a nam-til-la-né ì-sud
- d) ud érim elam^{ki}-ta ì-im-e-re₇-éš-a bàd iri-a nu-dù-àm
- e) énsi é-ninnu dù-a-ra kù NE-a kur-ta ní-bé-a mu-na-ta-e₁₁-dè
- f) é lugal-na-ka dù-a-bé-da íb-da-húl-la
- g) ^dnin-ĝír-su-ke₄ gù-dé-a lú é dù-a-ra nam dùg mu-ni-tar
- h) ud gù-dé-a en ^dnin-ĝír-su-ke₄ šag₄ kug-ge bí-pàd-da
- i) bur kù-sig₁₇ lâl ĝéštin dé-a in-na-ĝál
- j) ninda-bé lugal-la banšur-ra-na gu₇-dam

(ratkaisut s. 350)